

UDENRIGSMINISTERIET

Folketingets Udenrigsudvalg

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Telefon +45 33 92 00 00
Telefax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
<http://www.um.dk>
Girokonto 3 00 18 06

Bilag
1

Journalnummer
403.A.10.

Kontor
ENR

Den 13. november 2008

Under henvisning til spørgsmål 18 (URU alm. del) fremsendes talepapir fra samrådene i Folketingets Udenrigsudvalg den 6. november 2008 om samrådsspørgsmål A, B, C, D og E.

P. H. Orskov

FOLKETINGET

Udenrigsudvalget

Til: Udenrigsministeren
Dato: 10. november 2008

Udvalget udbeder sig ministerens besvarelse af følgende spørgsmål:

URU alm. del

Spørgsmål 18

Ministeren bedes oversende sit talepapir fra samrådene den 6. november 2008 om samrådsspørgsmål A, B, C, D og E.

På udvalgets vegne

Naser Khader
formand.

TALEPUNKTER

Til: Folketingets Udenrigsudvalg J.nr.: 403.A.10.
CC: Bilag: 1
Fra: ENR/FNG Dato: 4. november 2008
Emne: Samråd i Folketingets Udenrigsudvalg
tirsdag den 6. november 2008 om
HIV/AIDS i Østeuropa, Ukraine og
Rusland. Alm. del spørgsmål Q-U.
Talepunkter.

- Danmark yder et væsentligt bidrag til bekæmpelsen af HIV/AIDS globalt gennem vores støtte til internationale organisationer. Ud over vores samarbejde inden for EU giver vi også betydelige midler til en række FN-organisationer som UNAIDS og WHO samt til Den Globale Fond til bekæmpelse af HIV/AIDS, Tuberkulose og Malaria.
- Selvom HIV/AIDS-situationen i Østeuropa - dvs. de østeuropæiske lande udenfor EU - på ingen måde kan sammenlignes med situationen i mange udviklingslande, er regeringen opmærksom på problemet. Samlet set vurderer UNAIDS, at der i Østeuropa og Centralasien under ét i dag er 1,5 million HIV-smittede, heraf 90 pct. i Rusland og Ukraine. Et tal der tilmed er stigende.
- HIV/AIDS-epidemien er i første omgang udbredt i fængslerne og blandt stofmisbrugere og sexarbejdere. Men også almindelige mennesker rammes, herunder navnlig de unge. I Ukraine er antallet af smittede nået op på 1 pct. af befolkningen, hvilket er det højeste i Europa.
- I Østeuropa er politisk lederskab og åbenhed, herunder opgør med diskrimination og isolering af AIDS-syge, samt et bredt samarbejde mellem myndighederne og det civile samfund, de væsentlige elementer til en effektiv bekæmpelse af HIV/AIDS. Der er primært behov for overførsel af viden om, hvordan man bedst tilrettelægger indsatsen, og hvilke former for tiltag, der giver den største effekt.

- Den viden og ekspertise har de internationale organisationer, som gennemfører konkrete HIV/AIDS-indsatser i Østeuropa.
- Danmark bakker således op om en aktiv EU-profil på området. I 2005 lancerede EU en strategi til bekæmpelse af HIV/AIDS for perioden 2006-2009. Strategien omhandler både bekæmpelse i EU samt i lande i Østeuropa og Centralasien.
- Ud over en generel handlingsplan for EU's medlemslande, indeholder strategien også en række konkrete tiltag rettet specifikt mod de østeuropæiske lande. Af konkrete aktiviteter kan nævnes bedre informationsindsamling, forskning, netværkssamarbejde mellem NGO'er m.m. Partnerne er primært den offentlige sektor og civilsamfundet, men også den private sektor inddrages. Særlig aktiv er EU i Ukraine, hvor der gennemføres en række konkrete HIV/AIDS-projekter. Som eksempel kan nævnes HIV/AIDS-forebyggelse blandt offentligt ansatte i militæret og hos politiet.
- For flere informationer om EU's indsats på HIV/AIDS-området henvises der til Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse, som følger implementeringen af EU's HIV/AIDS-handlingsplan.
- Den danske støtte til Østeuropa gennemføres under Naboskabsprogrammet. Naboskabsprogrammet yder bistand til Albanien, Armenien, Azerbajdjan, Belarus, Bosnien-Hercegovina, Georgien, Kosovo, Kroatien, Makedonien, Moldova, Montenegro, Rusland, Serbien, Tyrkiet og Ukraine. Her er midlerne, der er til rådighed, begrænsede i forhold til f.eks. udviklingsbistanden til Afrika. Derfor må der prioriteres. Der gennemføres således ikke store sundhedsprogrammer eller konkrete HIV/AIDS-projekter i Østeuropa under Naboskabsprogrammet.
- Naboskabsprogrammet retter sig derimod først og fremmest mod at bidrage til at fremme de østeuropæiske landes egne reformprocesser på såvel det politiske som det økonomiske område. Det sker, for at landene selv bliver i stand til at håndtere de udfordringer, de står overfor – også på HIV/AIDS-området.

- Der, hvor en reformindsats hænger sammen med vores øvrige aktiviteter, og hvor Danmark i øvrigt kan gøre en forskel, har vi dog også inkluderet en HIV/AIDS-vinkel i overensstemmelse med Strategien for Naboskabsprogrammet for perioden 2008-2012.
- Lad mig kort give et par eksempler, hvor vi inddrager HIV/AIDS-problematikken i den igangværende støtte under Naboskabsprogrammet:
 - Regionalt program til bekæmpelse af menneskehandel i Moldova, Ukraine og Belarus. Her inddrages HIV/AIDS-problematikken gennem forebyggende aktiviteter som informationskampagner, kapacitetsopbygning af nationale myndigheder og opbygning af et regionalt NGO-netværk med henblik på erfaringsudveksling – også på HIV/AIDS-området.
 - Civilsamfundsprogrammet i Ukraine. Her samarbejder vi med en lang række lokale menneskerettigheds-NGO'er, som også laver oplysningskampagner om HIV/AIDS-smitten.
 - Og privatsektorprogrammet i Rusland (Kaliningrad og Pskov). Her overvejer vi helt konkret at inddrage HIV/AIDS-perspektiver i vores støtte til udviklingen af pensummateriale på en række teknisk-faglige skoler. Vi satser således navnlig på de unge.
- Til slut skal det dog understreges, at der ikke under Naboskabsprogrammet kan blive tale om store HIV/AIDS-indsatser i Østeuropa, som vi kender dem fra Afrika. For kun gennem en målrettet og prioriteret indsats sikrer vi maksimal effekt af de forholdsvis få Naboskabs-midler på ca. 200 mio. kr. om året til de 15 nabolande mod øst.

- 0 -

- Med udgangspunkt i disse overordnede bemærkninger vil jeg besvare Udenrigsudvalgets spørgsmål:

- Spørgsmål A

Hvad er regeringens strategi i forhold til den store og dokumenterede stigning i antallet af HIV-tilfælde i Østeuropa generelt, og Den Russiske Føderation og Ukraine specifikt?

- Først og fremmest skal det slås fast, at Danmark på verdensplan hvert år yder en meget stor indsats for at bekæmpe HIV/AIDS. Hertil kommer, at bistanden vil stige i de kommende år. Det er naturligt at fokusere vores indsats der, hvor problemerne er størst. Derfor prioriterer regeringens HIV/AIDS-strategi fra 2005 indsatsen i udviklingslandene og primært i Afrika.
- Man må ikke glemme, at 22 mio. mennesker i dag lever med HIV/AIDS i Afrika. Det er ca. 15 gange så mange som i Østeuropa. Hertil kommer, at de fleste østeuropæiske lande har bedre fungerende sundhedssystemer og dermed bedre kapacitet til at bekæmpe HIV/AIDS, end tilfældet er i Afrika. Vi må derfor prioritere de regioner, hvor behovene er størst.
- I forhold til Østeuropa støtter Danmark aktivt gennemførelsen af EU's strategi til bekæmpelse af HIV/AIDS i Østeuropa. Med aktiv støtte mener jeg bl.a. det omfattende forskningssamarbejde som Danmark deltager i. Der fokuseres også på, hvordan man bedst håndterer problemet med smitte fra mor til barn og sikrer bedre adgang til behandling.
- Danmark giver også betydelig støtte til relevante FN-organisationer som WHO og UNAIDS samt Den Globale Fond for Bekæmpelse af AIDS, Tuberkulose og Malaria. Alle organisationer er involverede i HIV/AIDS-indsatser i Østeuropa. For eksempel bruger Den Globale Fond for Bekæmpelse af AIDS, Tuberkulose og Malaria 9 pct. af sine midler til indsatser i Østeuropa og Centralasien. Dette svarer til 905 mio. dollars af fondens samlede budget på i alt 11,5 mia. dollars siden 2001 og frem.

- Spørgsmål B

Hvilke muligheder findes der i dag for at støtte arbejdet med at bekæmpe HIV/AIDS i Østeuropa gennem statslige initiativer?

Den Globale Fond for Bekæmpelse af Aids, Tuberkulose og Malaria samt en række FN-organisationer, som Danmark bidrager til, arbejder med bekæmpelse af HIV/AIDS globalt, herunder også i Østeuropa. Danmark følger organisationernes arbejde tæt gennem de styrende organer. I UNAIDS sidder vi med i organisationens bestyrelse i år og til næste år.

Gennem en pulje på 25 mio. kr. årligt, der siden 2005 har været afsat over Danidas NGO-bevilling, har danske NGO'er haft mulighed for at søge om støtte til innovative HIV/AIDS-indsatser i udviklingslandene, som ligger inden for indkomstgrænsen for NGO-bistanden. De fattige østeuropæiske lande, Moldova og Georgien, er omfattet samt lande i Centralasien.

Som eksempel kan nævnes, at Udenrigsministeriet i øjeblikket behandler en ansøgning fra Folkekirkens Nødhælp vedrørende immigranter i Rusland fra Kirgisistan og Tadsjikistan. Organisationen finansierer selv aktiviteterne i Rusland som ligger over indkomstgrænsen for NGO-bistanden, mens NGO-puljen er ansøgt om at støtte delaktiviteter i nabolandene Kirgisistan og Tadsjikistan. Ansøgningen forventes forelagt Danidas styrelse på mødet i december 2008.

- Spørgsmål C

Hvordan bliver den store danske kompetence og ekspertise inden for menneskerettigheder og HIV/AIDS brugt i forhold til bekæmpelsen af HIV og AIDS i Østeuropa?

Flere danske NGO'er, der modtager støtte gennem de såkaldte rammebevillinger, er aktive i Østeuropa og kan, hvis de ønsker det, gøre brug af deres kompetencer og ekspertise inden for menneskerettigheder og HIV/AIDS.

Når det gælder dansk lægelig viden om AIDS-behandling, formidles den gennem et langvarigt, fagligt samarbejde mellem danske hospitaler og en

lille snes østeuropæiske hospitaler i bl.a. Rusland, Ukraine, Belarus og Georgien. Samarbejdet støttes gennem EU og der er tale om et forskningssamarbejde, hvor danske læger bidrager til opbygningen af den lokale kapacitet.

Endelig er Det Danske Institut for Menneskerettigheder i færd med at udbygge arbejdet med at fremme HIV-relaterede menneskerettigheds-spørgsmål. Dette sker bl.a. gennem involvering af de nationale menneskerettighedsinstitutioner globalt set, herunder også i de østeuropæiske lande udenfor EU. Konkret fokuseres der bl.a. på status for diskriminerende lovgivning og politikker overfor HIV-smittede samt andre udsatte grupper.

- Spørgsmål D

Hvordan bliver kompetencen blandt danske NGO'er brugt til at støtte organisationer i Østeuropa i at nå ud til de sårbare og socialt ekskluderede grupper, som de østeuropæiske regeringer ikke når ud til i dag?

De danske NGO'er har i altovervejende grad fokus på Afrika. Danske NGO'ers HIV/AIDS-engagement i Østeuropa er begrænset. Kompetencen blandt de danske NGO'er er samlet i det faglige NGO-netværk AIDS-net, der får støtte af Udenrigsministeriet. Mig bekendt er to medlemmer af AIDS-net: AidsFondet og Folkekirkens Nødhjælp engageret i Østeuropa på HIV/AIDS-området. Dette sker dog for ikke-statslige midler.

Aidsfondet har f.eks. støttet et værested for AIDS-ramte børn og unge i Ukraine. Hertil kommer oplysning og uddannelse af sundhedspersonale med midler fra bl.a. kampagnen "Humor mod AIDS". Siden 2004 er Aidsfondets bidrag til HIV/AIDS indsatsen i Ukraine steget fra 100.000 kr. til 250.000 kr. årligt.

Folkekirkens Nødhjælp støtter et gadebørnsprojekt i Rusland med en stor HIV/AIDS-komponent (*den samlede projektfinansiering i en to-års periode (2008-2010) er 4 mio. kr., hvoraf EU dækker 2,5 mio. kr. og Folkekirkens Nødhjælp resten*). Et andet projekt for hjemløse, som ligeledes støttes af EU inddrager også HIV/AIDS-problematikken.

- Spørgsmål E

Hvorfor deltager Danmark ikke i den internationale debat om udviklingen af HIV og AIDS i Østeuropa på samme niveau som vores nabolande Sverige og Norge?

Danmark deltager bestemt i den internationale debat om HIV og AIDS, f.eks. gennem vores medlemskab af UNAIDS' bestyrelse. Som nævnt prioriterer regeringen først og fremmest HIV/AIDS-indsatser i udviklingslandene og navnlig i Afrika, hvor problemets omfang og behovene er større end i Østeuropa.

ENR/FNG/HUM